

Ignacy Dec

"Myśl Karola Wojtyły", Rocco Buttiglione, Lublin 1996 : [recenzja]

Wrocławski Przegląd Teologiczny 4/2, 159-161

1996

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

liczba wzrasta w miarę jak ukazują się nowe dokumenty, nowe teksty Najwyższego Pasterza w Kościele. Wydaje się, że dotąd ciągle jeszcze mało mamy prac poświęconych jego myśli filozoficznej, myśli, która była jakby przygotowaniem do tego wielkiego dzieła teologicznego i duszpasterskiego, które teraz tworzy Papież na oczach całego świata.

W polskich ośrodkach teologicznych najwięcej prac poświęconych filozoficznemu i etycznemu wymiarowi dzieła myślowego kard. Karola Wojtyły powstało w środowisku lubelskim i krakowskim. Szczególne zasługi w tym względzie posiada Instytut Jana Pawła II, działający w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim pod kierunkiem ks. prof. Tadeusza Stycznia. Także w środowisku krakowskim, od czasu do czasu, pojawiają się prace o profilu filozoficznym, dotyczące kard. Karola Wojtyły, chociaż dominują tu: filozofia dialogu (ks. Józef Tischner) i filozofia uprawiana w kontekście nauki (ks. Michał Heller i bp Józef Życiński).

Ostatnio w środowisku krakowskim ukazała się bardzo dobra synteza personalizmu obecnego Papieża zaprezentowana przez Jana Galarowicza, adiunkta w Akademii Górniczo-Hutniczej, wykładowcy filozofii i etyki w kilku uczelniach Krakowa. Autor zadedykował ją Janowi Pawłowi II na pięćdziesięciolecie kapłaństwa. Praca ukazała się w serii wydawniczej „Prace i Sympozja” w Instytucie Bioetyki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie.

Sygnalizowana praca J. Galarowicza składa się z czterech części, zawierających w sumie dziesięć rozdziałów. I tak najpierw (rozd. I-II) autor szkicuje szlak życia i główne rysy osobowości obecnego Papieża. W części drugiej (rozd. III-V) ukazuje jego formację filozoficzną. Znajdujemy tu w kolejnych rozdziałach odsłonięcie filozoficznych korzeni myśli Karola Wojtyły. Są to: mistyka św. Jana od Krzyża, racjonalizm i personalizm św. Tomasza z Akwinu oraz fenomenologia Maxa Schelera. Część trzecia, obejmująca rozdziały szósty i siódmy, ma charakter metodologiczny. Autor omawia tu doświadczenie człowieka i metodę antropologii kard. Wojtyły. W części czwartej (rozd. VIII-X) są przedstawione fundamentalne problemy filozofii człowieka. Problemy te autor ułożył w tryptyk: filozofia wolności, filozofia dobra i filozofia relacji międzyosobowych. Po każdej części autor zamieszcza przewodnik bibliograficzny, wskazując, co warto przeczytać w związku z przedstawianą problematyką.

Imię własne człowieka Jana Galarowicza jest bardzo przystępną i zarazem fachową prezentacją antropologii kard. Karola Wojtyły. Znajdą w niej dużą pomoc nie tylko teologowie, duszpasterze, katecheci, nauczyciele, prawnicy, lekarze, ale także zwyczajni poszukiwacze prawdy o człowieku.

ks. Ignacy Dec

Rocco Buttiglione, *Myśl Karola Wojtyły*, tłum. J. Merecki SDS, Lublin 1996, s. 424.

Złoty jubileusz kapłaństwa Jana Pawła II stał się okazją do powstania licznych prac poświęconych Jego osobie. Polskiemu czytelnikowi przybliżono z tej okazji

znakomitą pracę włoskiego myśliciela – Rocco Buttiglione, poświęconej myśli Karola Wojtyły. Włoski oryginał tego dzieła ukazał się 14 lat temu w Milano (*Il pensiero di Karol Wojtyła*). Jeżeli środowisko Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego podjęło się tłumaczenia tego dzieła na język polski, to uczyniło to nie tylko z racji wspomnianego jubileuszu, ale przede wszystkim dlatego, iż dzieło to zachowuje aktualność. Książka *Myśl Karola Wojtyły* pozwala lepiej zrozumieć zarówno najbliższą nam współczesność, w jej aspektach moralnym i społecznym, jak i pontyfikat Jana Pawła II. Autor książki, Rocco Buttiglione, jest jednym z czołowych filozofów, społeczników i polityków w dzisiejszych Włoszech, ale jego osoba cieszy się dużym autorytetem w całej Europie i w całym świecie. Autor współpracował z Papieżem przy powstawaniu encyklik „społecznych”, przede wszystkim encykliki *Centesimus annus*. W obecnym czasie uznawany jest za najlepszego znawcę filozoficznej myśli Karola Wojtyły za granicą. Przed kilkoma laty objął funkcję przewodniczącego Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej, odnowionej chadecji włoskiej. W dowód uznania jego zasług dla szerzenia idei Karola Wojtyły i Jana Pawła II, a także promocji polskiej kultury, 18 maja 1994 r. Katolicki Uniwersytet Lubelski nadał mu tytuł doktora honoris causa.

Sygnalizowana praca R. Buttiglione jest rodzajem całościowego spojrzenia na rozwój duchowy i dorobek pisarski Karola Wojtyły do momentu rozpoczęcia pontyfikatu. Główny bohater książki i jego dzieło ukazane są na szerszym tle kulturowym i społeczno-politycznym naszego kraju. Prezentacja tego tła znalazła swój szczególnie wyraz w pierwszym rozdziale zatytułowanym: „Sąd nad współczesną historią świata”. Znajdujemy tu rzeczywiście bardzo ciekawe uwagi o charakterze historiozoficznym, dotyczące naszego kraju i narodu.

Po krótkich uwagach biograficznych zamieszczonych w rozdziale drugim, autor ukazuje źródła filozoficznej formacji Karola Wojtyły. Widzi je w myśli św. Jana od Krzyża, św. Tomasza z Akwinu, Immanuela Kanta i Maxa Schelera.

Kolejne rozdziały poświęca głównym ideom dwóch podstawowych dzieł K. Wojtyły: *Miłości i odpowiedzialności* (rozdział czwarty) i *Osobie i czynie* (rozdział piąty). Nie jest to zwyczajne zreferowanie podstawowych wątków antropologicznych tych dzieł, ale jest to także bardzo dojrzałe i trafne uwydatnienie ich walorów metodologicznych i merytorycznych.

W rozdziale szóstym ukazuje autor wkład abpa Karola Wojtyły w dzieło Soboru Watykańskiego II, zaś w rozdziale siódmym zajmuje się twórczością poetycką Karola Wojtyły.

W ostatnim rozdziale autor wskazuje na pozycję filozofii Karola Wojtyły w filozofii współczesnej. Zestawia ją z fenomenologią, egzystencjalizmem (szczególnie z Sartre'm z pierwszego okresu jego twórczości), a także z marksizmem. Autor ostatecznie filozoficzną myśl Karola Wojtyły kwalifikuje jako najlepszą dotąd filozofię ludzkiej *praxis*, powiązaną z filozofią bytu.

Sygnalizowana praca włoskiego myśliciela ma szczególne znaczenie dla poznania kard. Karola Wojtyły jako filozofa. Dzieło to dla polskiego czytelnika jest bardzo pożyteczne, bowiem w Polsce, w kraju, gdzie myśl Karola Wojtyły się zrodziła i dojrzewała, myśl ta nie cieszy się takim zrozumieniem i popularnością, na jakie

zasługuje. Jan Paweł II znany jest w naszym kraju przede wszystkim jako Najwyższy Pasterz Kościoła, jako pielgrzym do ojczyzny i do innych krajów świata. Mniej natomiast znany jest jako twórca nowego typu personalizmu o nowatorskim ładunku myśli, potencjalnie zdolnej przeistoczyć teorię i praktykę ludzkiego życia. Stąd też polska wersja pracy R. Buttiglione *Myśl Karola Wojtyły* odda z pewnością duże usługi w naszych środowiskach filozoficzno-teologicznych tym wszystkim, którzy będą szukać filozoficznego zaplecza nauczania Jana Pawła II, by wszechstronnie i głębiej zrozumieć Jego pontyfikat.

ks. Ignacy Dec

Thomas M e n g e l, *Das Schicksal der schlesischen Frauenklöster während des Dritten Reiches und 1945/46*, Böhlau Verlag, Köln – Wien 1986, ss. 261.

Praca jest tematycznie związana z recenzowaną w poprzednim numerze (WPT 4(1996) 1, s. 158-162) książką A. Reichholda: *Die deutsche katholische Kirche zur Zeit des Nationalsozialismus (1933-1945)*. Autor, rozpoczynając w 1979 r. badania nad losem klasztorów żeńskich w Trzeciej Rzeszy, korzystał z dokumentacji zgromadzonej w archiwach państwowych i kościelnych w Niemczech, a przede wszystkim z na ogół rzadko dostępnych źródeł poszczególnych zakonów i zgromadzeń zakonnych. Szczególną wartość tego opracowania stanowią relacje poszczególnych siostr zakonnych i opinie wspólnot zakonnych. Wypowiedzi osób, z których większość już dziś nie żyje, w konfrontacji ze źródłami, które są niekompletne – czas dyskryminacji nie sprzyjał zapisywaniu wszystkich faktów – trzeba uznać za cenne uzupełnienie luk w istniejącej dokumentacji (Quellen und Literatur, s. XIII-XXVII).

Autor zajmuje się klasztorami na Śląsku, obejmując teren archidiecezji wrocławskiej wraz z Generalnymi Wikariatami w Kłodzku i Branicach, w okresie od 1933 do 1946 roku. Tylko w niektórych przypadkach tekst sięga do 1950 r., dotyczy to otwierania nowych domów centralnych byłych zakonów śląskich w Niemczech Zachodnich.

W omawianym okresie na terenie archidiecezji wrocławskiej działało 25 różnych żeńskich zakonów i zgromadzeń zakonnych, których domy generalne znajdowały się: na Śląsku – 10, w tym 7 we Wrocławiu, oraz w Rzymie, Wiedniu i innych miastach w Niemczech. Klasztory żeńskie w liczbie 700 były rozsiane po terenie całego Śląska, przy czym największa ich ilość była we Wrocławiu. Gdy chodzi o apostolaty, to istniały dwa zakony kontemplacyjne i dwa zgromadzenia szkolne, pozostałe natomiast prowadziły działalność charytatywno-społeczną (Einleitung, s. 1-3).

Omawiana praca obejmuje trzy rozdziały. W każdym zostały odrębnie omówione zakony kontemplacyjne, zgromadzenia charytatywne i szkolne. W pierwszym rozdziale autor przedstawia sytuację siostr zakonnych w Niemczech w okresie 1933-